

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908.

Första Kammaren.

N:o 11.

Lördagen den 15 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflemnade Kungl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall;

2:o) angående statsanslag till nationalföreningen mot emigratio-nen; och

3:o) angående anslag för deltagande i de olympiska spelen i Lon-don år 1908.

Herr statsrådet *Swartz* aflemnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, i anledning af tillägg till den å internationell konfe-rens i Bryssel den 5 mars 1902 antagna konventionen angående be-skattningen af socker m. m.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, v. häradshöfdingen och kommandören m. m. *H. Behm* sedan en kortare tid är säng-liggande sjuk till följd af akut gikt, och på grund af denna sjukdom tills vidare är oförmögen att infinna sig vid Riksdagen, intygar

Arboga den 12 februari 1908.

J. G. W. Hartelius,
2:e stadsläkare.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

Sedan anmäldt blifvit, att f. d. universitetskanslern herr *Gustaf Fredrik Gilljam*, hviken den 17 februari 1906 af Riksdagen förordnats att vara en af kommitterade för tryckfrihetens vård, den 17 januari detta år afidit, samt Första Kammaren i anledning däraf beslutit, att en kommitterad i den sålunda uppkomna ledigheten skulle utses, företog kammaren för nämnda ändamål val af tolf valmän; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedde:

herr <i>Berg, Gustaf Axel</i> ,	med 79 röster,
» <i>Berg, Lars</i> ,	» 79 »
» <i>Blomberg</i>	» 79 »
» <i>af Ekenstam</i>	» 79 »
» <i>Ekströmer</i>	» 79 »
» <i>Fahlbeck</i>	» 79 »
friherre <i>Falkenberg</i>	» 79 »
herr <i>Lilliesköld</i>	» 79 »
» <i>v. Mentzer</i>	» 79 »
» <i>Nyström, J. F.</i> ,	» 79 »
» <i>Säve</i>	» 79 »
friherre <i>Tamm, Gustaf</i> ,	» 79 »

Anställdes val af tre suppleanter för de af kammaren utsedde valmän, hvilka skola äga att i ledigheten efter f. d. universitetskanslern *Gustaf Fredrik Gilljam* utse en kommitterad för tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter utsedde:

herr <i>Ljungberg</i>	med 63 röster,
» <i>Fahlén</i>	» 63 »
» <i>Carlberg</i>	» 63 »

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 6 och 7.

Lades till handlingarna.

Punkten 8.

Mom. 1.

Under punkten 8 af föreliggande hufvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen bland annat att medgifva, att hvad i § 4 mom. 1:o i aflöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket af den 11 oktober 1907 finnes stadgadt rörande vaktmästare finge för tiden från och med den 1 januari 1909 gifvas den ändrade lydelse, statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1908 innehölle, samt att de vid samma aflöningsreglemente fogade allmänna grunder till aflöningsförhöjning för icke provisionsberättigad tjänsteman måtte, hvad anginge vaktmästare, likaledes för tiden från och med den 1 januari 1909, erhålla den ändrade lydelse nämnda statsrådsprotokoll angäfve.

*Föreslagen
ändring i
aflöningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.*

Utskottet hade i nu förevarande moment på andragna skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förslag om ändring i § 4 mom. 1:o i aflöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907 samt de vid samma aflöningsreglemente fogade allmänna grunder till aflöningsförhöjning för icke provisionsberättigad tjänsteman icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid momentet hade reservation afgifvits af friherre *C. H. Falkenberg* och herr *K. Starbäck*, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

»att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, medgifva, att hvad i § 4 mom. 1:o i aflöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket af den 11 oktober 1907 finnes stadgadt rörande vaktmästare må för tiden från och med den 1 januari 1909 gifvas den ändrade lydelse, statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1908 innehåller; att de vid samma aflöningsreglemente fogade allmänna grunder till aflöningsförhöjning för icke provisionsberättigad tjänsteman må, hvad angår vaktmästare, likaledes för tiden från och med den 1 januari 1909, erhålla den ändrade lydelse nämnda statsrådsprotokoll angifver».

Friherre Falkenberg: Då jag icke haft samma uppfattning som statsutskottet i denna punkt, har jag tagit mig friheten att däremot reservera mig. Kungl. Maj:t har här begärt en löneförhöjning för telegrafstyrelsens vaktmästare i form af ålderstillägg. De hafva för närvarande en begynnelselönen af 1,140 kronor med ett ålderstillägg efter tre år på 120 kronor och ett andra ålderstillägg efter sex år, äfven på 120 kronor, så att deras slutaflöning uppgår till 1,380 kronor, beklädnadsersättningen på 120 kronor icke inräknad. Nu begär Kungl. Maj:t, att dessa personers aflöning skall förbättras så till vida, att de erhålla ytterligare två ålderstillägg, det ena efter nio år på 120 kronor och det andra efter 12 år på 150 kronor, så att slutaflöningen skulle uppgå till 1,650 kronor.

De skäl, som anförts för Kungl. Maj:ts framställning, äro, att vaktmästarne i telegrafstyrelsen äro fullt likställda med vaktmästarne i järnvägsstyrelsen, och att de hafva, precis som dessa, sju timmars daglig tjänstgöring. Järnvägsstyrelsens vaktmästare hafva för närvarande en slutlön på 1,650 kronor, men dessutom hafva de ett dyrtortstillägg på 60 kronor, beklädnadsersättningen äfven här icke inbegripen. Järnvägsstyrelsens vaktmästare kunna således, ehuru de äro fullt likställda med telegrafstyrelsens, komma upp till en slutlön, som öfverstiger telegrafstyrelsens vaktmästares med 330 kronor.

Föreslagen
ändring i
aflöningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.

(Forts.)

Såsom skäl *mot* framställningen anför utskottet, att båda verkens vaktmästare fingo sina löner reglerade vid sistlidet års riksdag till de nu utgående *något* olika beloppen, och att denna olikhet icke kan utgöra tillräckligt skäl att nu ändra förra årets beslut. Jag kan icke gå in på att uttrycket »*något* olika belopp» är berättigadt vid en skillnad på 330 kronor, då man handskas med och jämför sådana siffror som 1,380 kronor och 1,710 kronor. Tvärtom anser jag, att denna olikhet är högst väsentlig. Jag vill gärna medgifva, att det är obehagligt att upprifva ett af nästföregående års Riksdag fattadt beslut, men om man i den då rådande brådskan begick en orättvisa, anser jag det vara klokare af Riksdagen att nu genast erkänna detta misstag och rätta det, det må nu ligga i att telegrafstyrelsens vaktmästare fingo för litet, eller att järnvägsstyrelsens vaktmästare fingo för mycket. I alla händelser är det bättre, anser jag, att nu ingå på Kungl. Maj:ts förslag. Det bör, synes det mig, vara aptilligare för kammaren att göra det nu än att nästa år, då jag är öfvertygad om att det skall framföras motioner i denna riktning, man skall tvingas gå med på en sådan.

Jag anhåller således, herr vice talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Billing: Det är ju både naturligt och — nästan rörande, att hvar och en sörjer för de sina, och att således nu fullmäktigen i telegrafstyrelsen vill befördra sina vaktmästares bästa, och det kan ju alltid vara en mycket oviss sak, hvilken siffra för aflöning åt den ene och den andre är den riktigaste. Man kan också säga, att det icke betyder mycket på vår häpnadsväckande budget på öfver 200 miljoner kronor, om man höjer dessa vaktmästares aflöning. Men så snart fråga är om lönerglering, är ingen fråga obetydlig, ty hvarje bestämmelse har med sig stora konsekvenser. Och jag tror, att man allra minst nu bör underlåta att tänka på konsekvenserna, ty som herrarne nog veta, lefva vi just nu i lönergleringarnas epok. Endast på den afdelning af statsutskottet, där jag är ordförande, hafva vi t. ex. i år icke mindre än 13 lönergleringar. Jag vill då ej räkna sådana småsaker som t. ex. att på tullstaten uppförts 96 nya platser och att på en oräknelig massa håll löneförändringar föreslås. Vi hafva under detta lönergleringarnas skede redan genomlefd en epok och kommit in i den andra. Den första epoken begynte år 1904 med läroverkslärarnes lönerglering, ty under åren 1905 och 1906 återopades alltid den lönergleringen såsom norm för hvarje ny lönerglering. Med år 1907 har den nya epoken börjat. Den kan jag kalla för statskontorets epok. Öfverallt i årets statsverksproposition yttras det, att, efter det omreglerats så för statskontoret i fjor, bör det regleras på samma sätt nu för den och den kåren, äfven om man ej kan upptäcka någon likhet mellan statskontoret å ena sidan och den kår, hvilkens löner nu skola regleras, å den andra. Det är nu regel, att man vid hvarje ny lönerglering yrkar på sättande af de högsta löner, som blifvit bestämda någon gång förut. Så inom alla grader. Därför tror jag, att man skall vara försiktig, när man bestämmer dessa aflöningar, och att det är mycket hälsosamt, att Riksdagen håller fast vid två regler: den

ena, att man icke får vara alltför konsekvent, så att, därför att en lön en gång blifvit beviljad på ett verks budget, man nödvändigt anser sig böra bevilja samma aflöning för ett annat verk, och den andra, som väl icke är mindre viktig, att, när man gjort en lönereglering, man icke skall omedelbart därefter rifva upp den. När nu dessa vaktmästares löner reglerades i fjor, kan det väl ej vara skäl att begynna att ändra en så nys gjord lönereglering. Skola vi i riksdagen icke blott hafva oupphörligt nya löneregleringar, utan också till på köpet gå rundt, så att, när en Riksdag fastställt en lönereglering, vi följande riksdag skola begynna på ny bog, blir det verkligen mycket bekymmersamt.

Jag anhåller därför, att Riksdagen vidhåller sitt beslut från i fjor, och yrkar bifall till utskottets förslag.

Friherre Beck-Friis, Johan: Herr vice talman, mina herrar! Den föregående ärade talaren har väl rätt i hvad han sagt, men om man ställer hans frågor på litet annat sätt, skulle de kunna komma att leda till helt andra svar, särskildt i den punkt, som här föreligger. Han sade, att man icke får vara alltför konsekvent, när man sätter löner. Ja, men det var just det, som statsutskottet var i fjor, när det bestämde lönerna för vaktmästarne i telegrafstyrelsen. Kungl. Maj:t framlade vid förra riksdagen helt ny lönestat för telegrafverket, såsom herrarne torde erinra sig. Bland de löner, som statsutskottet föreslog till ändring, var denna vaktmästarelön, och skälet, hvarför utskottet ville ändra den, var just, att utskottet ville vara alltför konsekvent och hålla sig till samma lön, som Riksdagen några dagar förut satt för statskontorets vaktmästare. Jag vill minnas, att i det betänkande, som utskottet då aflämnade, yttrades, »att slutaflöningen må bestämmas till 1,380 kronor, hvilket med hänsyn till den längre tjänstgöringstiden i telegrafstyrelsen något öfverstiger hvad Riksdagen nyligen bestämt för motsvarande befattningshafvare i statskontoret». Såsom synes har utskottet i detta sitt yttrande endast tänkt på någon olikhet i tjänstgöringstiden.

Jag tog mig i fjor vår, när vi behandlade frågan om lönerna för statens järnvägars personal, friheten här säga, att man skall vara försiktig med att lösricka en lön och på grund af en tillfällig jämförelse höja eller sänka den, då den blifvit framlagd i ett fullständigt, först af sakkunniga personer och sedan af Kungl. Maj:t omsorgsfullt utarbetadt förslag. En sådan utbrytning för ofta med sig något bakslag, därför att man kanske icke hunnit tänka på alla faktorer, som inverkat vid lönebeloppets bestämmande, eller på de konsekvenser ändringen kan draga med sig. Hade man blott att tänka på, att telegrafstyrelsens vaktmästare hafva något längre arbetstid än statskontorets, skulle jag icke i dag hafva velat yttra mig i denna fråga. Men det finnes andra skäl, hvarför telegrafstyrelsen begärt och Kungl. Maj:t kommit att föreslå högre lön för vaktmästarne i telegrafstyrelsen. Det se vi här på sid. 20 i propositionen, där det står, att till vaktmästare i telegrafstyrelsen i regel icke kunna tagas utomstående personer, när vissa af vaktmästarne hafva åligganden, som fordra någon kännedom i telegrafförhållanden, hvarför det är önskligt att till vaktmästare i telegrafstyrelsen kunna befordra stationsmästare (deras högsta lön är nu i

*Förelagen
ändring i
aflöningereg-
lementet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.
(Forts.)*

*Föreslagen
ändring i
aflöningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.
(Forts.)*

Stockholm 1,950 kronor) eller stationsbiträden (deras högsta lön är nu i Stockholm 1,638 kronor). Före omorganisationen fanns det en särskild funktionär, som hette förrådsvaktmästare, hvilken hade uppsikt öfver en del apparater och sådant. Den befattningen är numera struken. Förut fanns det äfven olika grader bland vaktmästarne. De olika graderna äro också strukna. Nu finnes det ej mer än en sorts vaktmästare, och för dem hade Kungl. Maj:t i fjor föreslagit en lön af 1,140—1,650 kronor. Men på grund af den ändring, som statsutskottet föreslog och denna kammare beslöt, sattes lönen till högst 1,380 kronor. I medkammaren, där denna fråga gaf anledning till diskussion, blef utgången en annan. Andra Kammaren biföll det af Kungl. Maj:t föreslagna högre beloppet. Vid gemensam votering blef det emellertid det lägre.

Sedan är det också en annan sak, som naturligen frammanat vaktmästarnes särskilda anhållan hos Kungl. Maj:t. Det är, att Riksdagen ej gjorde ändring i de af Kungl. Maj:t föreslagna lönerna för vaktmästarne i järnvägsstyrelsen, hvilka telegrafstyrelsens vaktmästare anse sig stå närmare än vaktmästarne i statskontoret, och med hvilka telegrafstyrelsens vaktmästare därför anse sig jämförliga i löneafseende.

Orsaken, hvarför jag yttrat mig i denna fråga, är, att jag förliden höst hade särskild anledning att sätta mig in i hithörande förhållanden och därvid funnit, att det varit flera och tyngre vägande skäl än en timmes längre arbetstid i telegrafstyrelsen, som gjorde, att Kungl. Maj:t i fjor begärde så pass mycket högre lön för vaktmästarne i telegrafstyrelsen än i statskontoret.

Herr vice talman, jag ber att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservation.

Herr Törneblad: Det är ju tämligen klart, att, om man ser blott på statens intresse för att väl aflöna en kår, som ju har samma anspråk som andra att få en rättvis och god aflöning, man gärna skulle vara med om den af Kungl. Maj:t begärda förhöjningen. Men i detta fall gäller det dock att afvika från ett så nyligen som i fjor fattadt beslut, och det har sina betänkligheter med sig, hvarför man måste se mera på det hela och på konsekvenserna än på den särskilda punkten.

Nu var det så, att frågorna om både telegrafverkets löneroglering och järnvägens löneroglering kommo in ganska sent till Riksdagen, och bland de olägenheter, som sådana sent afämnade kungl. propositioner hafva med sig, är också, att ärendena ej hinna behandlas med tillräcklig varsamhet eller grundlighet, och då kan man ju säga, att ett misstag lätt kan blifva begånget. Nu förhåller det sig så, att telegrafvaktmästarnes löner bestämdes af kamrarna före järnvägsvaktmästarnes. Kamrarne stannade i olika beslut, men sedan järnvägsvaktmästarnes löner hade godkänts i båda kamrarna, anställdes gemensam votering af Riksdagen den 29 maj. Då hade Riksdagen klart för sig, att det var en olikhet mellan telegrafvaktmästarnes och järnvägsvaktmästarnes löner. Således handlade Riksdagen med full medvetenhet om att den satte telegrafvaktmästarnes löner lägre än järnvägsvaktmästarnes. Nu vill jag i det fallet ej fästa vikt vid hvad jag har mig bekant, att telegrafvaktmästarne hafva extra förtjänst genom ett

icke obetydligt anslag för stüdning. Det kan hända att så är äfven vid järnvägen — det vet jag ej — så att jag håller icke på denna omständighet, men jag vet, att så är i telegrafstyrelsen; jag har det från fullt pålitligt håll. Men jag fruktar, att, om man gör ändringen, därför att fjorårets beslut i nu ifrågavarande punkt anses mindre lyckligt, man lätt skall åter komma i valet att göra sådana ändringar af andra mindre lyckliga beslut. Jag vill nämligen vädja till herrarne, huruvida de beslut, som fattades i afseende på telegrafstyrelsens och järnvägsstyrelsens löneregleringar, i allo voro lyckliga. Men det finnes väl ej möjlighet att i år ändra dem. Därför tror jag, att det är klokare att hålla fast vid hvad utskottet föreslagit i denna punkt, hvartill jag yrkar bifall.

Förelagen
ändring i
aföningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.
(Forts.)

Grefve Taube: Det är ju gifvet, att många gånger kan ändring i ett fattadt beslut vara önskvärd, och ingen skulle högre än jag önska, att det beslut blefve ändradt, som Riksdagen i fjol fattade i fråga om järnvägarnes och dess styrelses organisation, och jag skulle icke heller hafva tvekat att redan vid denna riksdag väcka förslag i det syftet, om jag icke ansett, att, då Riksdagen så nyligen fastställt denna organisation, det ej vore lämpligt att redan i år ifrågasätta ändring i densamma. Och likväl håller jag före, att *den* ändringen vore vida mera af behovet påkallad än den, hvarom nu är fråga. Jag vill dessutom särskildt fästa uppmärksamheten därå, att anledningen till att järnvägens vaktmästare fingo högre afönning än den, hvarom vi nu skola besluta, var den, att dessa hade så stor lön förut och den ville man ej släta ned. Huru detta kom till vill jag ej besvara kammaren med att ens redogöra för; allt nog, Riksdagen ansåg sig, som sagdt, ej böra sätta ned den lön, dessa järnvägsvaktmästare förut fått åtnjuta, så mycket mindre som i och med den nya löneregleringen deras tjänstgöring ökades.

Jag tror att vi böra akta oss för att så där helt plötligt göra sådana här ändringar, ty klart är väl, att dessa draga med sig många andra, som i sin tur uppräda med sina förhoppningar och sina pretentioner. Vi komma att under Riksdagen få vara med om flera sådana fall, bland annat under fjärde hufvudtiteln, där det ej ifrågasättes ens närmelsevis så höga löner som de af utskottet nu föreslagna för vaktmästarne hos telegrafstyrelsen. Men det är väl klart, att nästa år kommer det att låta så: »ha *dess*a fått det bättre, hvarför skola ej då vi också få det lika bra».

Jag tror att vi göra klokast uti att något litet se tiden an och ej genast börja med att söka korrigera en möjlig orättvisa utan låta därmed anstå tills vi få se, om icke flera sådana fall dyka upp. Jag föreslår därför att ej vidtaga någon ändring i afseende å dessa vaktmästare vid telegrafverket, angående hvilka jag för öfrigt ej kan finna, att de framför andra äro särskildt att beklaga.

Herr Heüman: Frågan gäller 1,440 kronor för år 1909. Statsutskottet låter det af Kungl. Maj:t för ändamålet begärda anslaget stå kvar, men säger i anledning af den ifrågavarande kungl. propositionen, att detta anslag icke skulle få användas för 1909 med 1,440

Föreslagen
ändring i
afsningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.

(Forts.)

kronor till sex, säger sex, vaktmästare hos telegrafstyrelsen såsom ålderstillägg efter 9 à 12 års tjänstgöring. För närvarande komma dessa vaktmästare, om man undantager deras till 120 kronor uppgående beklädnadsersättning, till en slutaflöning af 1,380 kronor, och för detta äro de skyldiga tjänstgöra sju timmar dagligen och måste dessutom besitta en särskild kompetens för att vara något inne uti telegrafförhållandena, och styrelsen själf har förklarad, att det skulle blifva fullständigt omöjligt att skaffa dugliga vaktmästare vid telegrafverket, om Kungl. Maj:ts nu för andra gången framlagda förslag till löneförbättring skulle af Riksdagen afslås.

När vi nu, mina herrar, för några minuter sedan och utan att ett ord därvid yttrades, beviljat tusentals kronor till högre ämbetsmän, — och detta under rätta — anse herrarne då, att det skulle taga sig bra ut, om vi nu, när det gäller dessa små statstjänare med en slutaflöning af endast 1,380 kronor, skulle pruta på hvad Kungl. Maj:t nu för andra gången för dem begärt. Andra Kammaren fattade redan i fjol sitt beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Skall och bör ej då äfven denna kammare gå med därpå, då det gäller ett så ringa belopp och pengarna finnas? Genom den erfarenhet jag äger från min beröring med församlingsmedlemmar vet jag, att i våra dagar med sina höga bostadshyror blir det, äfven om det blott gäller en lägenhet på ett rum och kök, svårt för dessa vaktmästare att reda sig. Deras lilla lön är otillräcklig och de hänvisas följaktligen till att efter slutad dags-tjänstgöring i verket söka skaffa sig tillfälle till någon extra förtjänst på annat håll. Men då de blott hafva kvällarna att härför disponera, kunna de knappt åtaga sig annan sysselsättning än såsom kypare och uppappare med tjänstgöring långt in på nätterna, hvilket å andra sidan ej kan annat än verka till ofrefnad för och upplösning af familjelifvet. Men de *måste* skaffa sig denna tillökning i sina små inkomster, om de eljest skola kunna existera, ifall ej Kungl. Maj:ts framställning bifalles. Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Friherre Beck-Friis, Johan: Ett par föregående talare hafva varnat för att bifalla Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt därför att en ändring vore *farlig*; en ärad talare antydde till och med, att då skulle man lika gärna kunna ifrågasätta ändringar uti de vid förra riksdagen beslutade organisationerna för statens järnvägar eller för telegrafstyrelsen. Men jag tror, att man gör sig skyldig till en stor öfverdrift, då man jämför dessa två saker med hvarandra. En annan ärad talare yttrade, att det vore så farligt att göra ändringar. Ja, men ändringen i denna lönesats gjorde vi väl förra året. Om herrarne äro lika på det klara som jag med att förra årets beslut var mindre lyckligt, så synes mig det ej farligt utan rättvist att nu acceptera Kungl. Maj:ts förslag.

Jag vill i detta sammanhang påpeka, att utskottet säger själf på sid. 12 i betänkandet: »Då emellertid den föreslagna löneförhöjningen afser allenast ålderstillägg för ett förhållandevis ringa antal tjänsteinnehafvare, läver någon nedsättning i den af Kungl. Maj:t beräknade

ökningen, 6,310 kronor, i telegrafstyrelsens anslag, och mot hvilken utskottet i öfrigt ej har något att erinra, icke böra ifrågakomma».

Alltså — ändringen är så obetydlig, att utskottet ej ansett sig ens böra göra någon ändring i anslaget i dess helhet, antingen Riksdagen nu ansluter sig till Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag.

Jag vidhåller mitt yrkande på bifall till reservationen.

*Föreslagen
ändring i
aflöningsregle-
mentet för
tjänstemän
vid telegraf-
verket m. m.
(Forts.)*

Herr Billing: Jag kan icke underlåta att med anledning af hvad de båda nästföregående talarne yttrat påpeka, att det är naturligtvis ej riktigt att påstå, att här är fråga blott om 1,440 kronor, utan här är det i själfva verket fråga om vida mer. Jag vill blott till dessa herrar framställa den frågan, om de hafva gifvit akt på statsverkspropositionen och räknat efter på huru många ställen det åberopas såsom skäl för löneförhöjningar, att vaktmästarne i det eller det verket böra blifva lika aflönade med vaktmästarne i statskontoret och hos järnvägsstyrelsen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på föreliggande moment yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den af friherre Falkenberg och herr Starbäck vid detta moment afgifna reservation.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställau vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 8 mom. 1 af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den af friherre Falkenberg och herr Starbäck vid detta moment afgifna reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja -- 72;

Nej — 32.

Mom. 2—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—18.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—37.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 38.

Ifrågasatt bi-
drag till an-
stalter för
tuberkulosvård
m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling remitterad motion, n:o 72, ha herrar *K. A. Tengdahl* och *E. Blomberg* föreslagit, »att Riksdagen måtte besluta att för år 1909 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande dels ett belopp af kronor 266,450 att användas till driftkostnadsbidrag för af kommuner, landsting eller enskilda upprättade anstalter för tuberkulosvård, med beräkning af att bidraget sättes till 50 öre pr dag och patient, under iakttagande af att statens bidrag ej gifves för mer än en säng pr 1,000 invånare eller till belopp utöfver halfva totalkostnaden för respektive anstalters drift, dels ock ett belopp af kronor 1,081,000 att användas till amorteringalån mot 3½ procents ränta för uppförande af sådana tuberkulosvårdanstalter, som ofvan nämnas, med rätt för låntagarne att ha lånen räntefria under byggnadstiden, dock högst två år.»

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att herrar *Tengdahls* och *Blombergs* förevarande motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve *Hamilton Raoul*: Jag kan mycket väl förstå, att utskottet icke kunnat komma till något annat resultat än det nu föreliggande, och det är icke min afsikt att på något sätt söka åstadkomma en annan utgång af frågan. Men jag kan likväl icke underlåta att understryka en af utskottet uttalad mening och därvid uttrycka den förhoppningen, som hyses inom vida kretsar af vårt land, nämligen att den utredning, som omförmäles uti utskottets utlåtande, må ske så skyndsamt, att innevarande års Riksdag blir i tillfälle att pröfva det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Jag behöfver icke för eder, mina herrar, skildra de härjningar, tuberkulosen gör bland vårt folk, i synnerhet dess medelålder, den kraftigaste delen af folket, och jag behöfver knappast för eder framhålla, i hvilket dåligt tillstånd vårt sanatorieväsen befinner sig. Sjuka anmäla sig för att få vård vid sanatorierna, men erhålla det svaret, att plats kan beredas om ett, möjligen ett halft år. Det är ju under sådana förhållanden förklarligt, att de blifva obotligt sjuka, och att de i hemmen, där de kvarstanna, sprida smitta, blifva till skräck för andra och föra den allra sorgligaste tillvaro. Kommitté-

förslaget, af hvilket vi hade det nöjet att erhålla del förlidet år, in-
göt hos oss den förhoppningen, att redan innevarande års Riksdag
skulle kraftigt understödja bekämpandet af tuberkulosen. På den grund
hafva, på initiativ af enskilde och landstingen, vidtagits förberedande
åtgärder för att få sanatorier till stånd på landsbygden. Om Riks-
dagen icke under innevarande år blir i tillfälle att understödja dessa
förberedande åtgärder, kommer naturligtvis intresset att slappas, och
hvad som redan gjorts kan gå om intet.

*Frågasatt bi-
drag till an-
stalter för
tuberkulosvård
m. m.
(Forts.)*

Jag har därför ansett mig böra vid detta tillfälle — isynnerhet
som jag ser hans excellens herr statsministern i statsrådsbänken — ut-
tala den förhoppningen, att Riksdagen måtte i år få pröfva ett för-
slag, som afser att kraftigt understödja tuberkulosens bekämpande.

Häri instämde herrar *Wester* och *Herdin*.

Herr Rudebeck: Jag ber att få på det lifligaste instämma i
ett uttalande som gjordes af den föregående ärade talaren. Förhål-
landet är nämligen, att i det län, jag tillhör, har gjorts och göras fort-
farande mycket stora ansträngningar för att åstadkomma tuberkulos-
hem; landstinget har därtill lämnat sin medverkan och enskilda
personer och bolag hafva synnerligen kraftigt bidragit. Man har lyc-
kats åstadkomma ett sådant hem i Ångermanland, och fråga föreligger
nu att anordna ett dylikt äfven i Medelpad. Den uppoffring, som en-
skilda och bolag därvid lagt i dagen, är synnerligen stor och värd ett
varmt erkännande. Under pågående åtgärder för ordnande af det
andra hem, man nu hoppas snart få till stånd, hafva de, som fått frå-
gans föregående behandling sig anförtrodd, gjort framställningar till
kommuner inom provinsen, att de skulle lämna sin medverkan i an-
slag icke blott till hemmets uppförande utan äfven till bestridande af
framtida driftkostnader. Af de hittills ingångna svaren har det visat
sig, att kommunernas intresse och ofervillighet för denna sak män-
genstädes äro mycket stora. Man har dock icke kunnat underlåta att
i framställningarna till kommunerna om bidrag till driftkostnaden
framhålla och bygga på den förhoppningen, att äfven från statens sida
medverkan bör kunna påräknas till bestridandet af dessa kostnader.
Både tuberkuloskommitténs betänkande och utlåtandena af de myndig-
heter, som yttrat sig öfver detsamma, hafva gifvit stöd för en sådan
förhoppning, hvars berättigande väl icke heller kan förnekas.

Med detta har jag velat säga, att det skulle vara mycket bekym-
mersamt, om ett dröjsmål i denna fråga uppstode, ty därigenom skulle
kunna äfventyras ett lyckligt slutförande af det hittills framgångs-
rika arbete, som påbörjats. Det är därför enligt min liksom den före-
gående talarens mening att varmt önska, att denna Riksdag måtte
kunna uttala sig i frågan och för sin del besluta att medverka. Det
skulle vara synnerligen bekymmersamt, om den verkliga ofervillighet,
som visat sig inom kommunerna, och det lifliga intresse för frågan,
som nu gör sig gällande hos den stora allmänheten, icke skulle från
Riksdagen erhålla det understöd, som verkligen behöfves, då frågans
innebörd af alla erkännes och måste erkännas vara af den största be-
tydelse. Med dessa ord har jag endast velat uttala den förhoppningen,

Ifrågasatt bi- att frågan redan under denna riksdag må få komma till behandling
drag till och få ett verksamt stöd af Riksdagen, och framhålla önskvärdheten af
anstalter för att detta stöd snart varder kommunerna tillförsäkradt.
tuberkulosvård

m. m.
(Forts.)

Grefve Wachtmeister, Axel: Jag ber att få på det lifligaste instämna med föregående talare. I det län, som jag representerar, blir ett tuberkulohem färdigt att öppnas i sommar. På grund af det välvilliga mottagande, tuberkuloskommitténs ytterst förtjänstfulla betänkande rönt hos alla landets landsting, har man hos oss tagit för afgjort, att dess förslag snart skall bli realiseradt. Därför har det statsbidrag, som enligt förslaget skulle komma hvarje patientsäng till del, tagits med i beräkningen af den nu ifrågavarande anstaltens blifvande inkomst- och utgiftsstat. Sådan har nog tankegången varit vid beräkningen af driftkostnader äfven vid andra påbörjade sanatorier. Nu låter detta bidrag kanske vänta på sig, och i likhet med föregående talare vill jag därför uttala en liflig förhoppning, att redan till denna Riksdag måtte från Kungl. Maj:t inkomma förslag i ämnet.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Om an-
slag till hafskuranstalten
å Styrso.

Punkten 39.

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling remitterad motion, n:o 121, hade herr *K. G. Karlsson* i Göteborg föreslagit, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1909 bevilja ett anslag af 10,000 kronor till bestridande af kostnaderna för vård af mindre bemedlade skrofulösa barn vid hafskuranstalten å Styrso i Göteborgs skärgård.

Utskottet hade af angifna skäl hemställt, att herr Karlssons förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade reservation anförts af herrar *I. Wijk, P. Sörensson, grefve A. F. C:son Wachtmeister, G. Ros, E. A. G. A. Wijkander, D. Persson, E. Hammarlund, K. Starbäck* och *A. Wiklund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, »att Riksdagen i anledning af förevarande motion må, under förutsättning att Göteborgs stad lämnar ett bidrag af lägst 15,000 kronor samt att vård å anstalten beredes för minst 12 utom Göteborgs stad boende patienter, till bestridande af kostnaderna för vård af mindre bemedlade skrofulösa barn vid hafskuranstalten å Styrso i Göteborgs skärgård å extra stat för år 1909 bevilja ett anslag af 10,000 kronor att utgå under de villkor i öfrigt, Kungl. Maj:t må pröfva lämpligt bestämma».

Herr Wijkander: Här föreligger det egendomliga förhållandet, att den ifrågavarande anstalten blifvit väl vitsordad af alla myndigheter, som ytttrat sig om densamma, och att den förklarats både af förlidet och detta års statsutskott vara väl förtjänt af statsunderstöd. Ja, att statsutskottet förra året ansåg den lika väl förtjänt af understöd som en annan anstalt af liknande natur, hvilken fick ett anslag af

200,000 kronor, men att detta oakadt utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka det begärda anslaget.

De skäl, som i detta afseende hafva varit bestämmande, äro af formell, ja formalistisk natur. Förra årets statsutskott stödde sig därpå, att då icke förelåg en noggrant utarbetad räkenskapsplan. Nu kan icke detta skäl anföras, då inför utskottet framlagts en sådan plan, utvisande, att till anstalten donerats inemot 300,000 kronor, att anstaltens tillgångar uppgingo vid årsskiftet till ett värde af 325,000 kronor, att inkomsterna under förra året voro i årsafgifter af dem, som stödjda anstalten, 2,346 kronor, i gåfvor ungefär 5,400 kronor och i räntor omkring 7,150 kronor, sålunda tillhoppa omkring 15,000 kronor. Detta visar sålunda, att äfven om anstalten med stor framgång kunnat uppehållas såsom sommarsanatorium, finnes dock ingen möjlighet att utsträcka verksamheten vidare med nu tillgängliga medel.

Af den framlagda berättelsen framgår vidare, att vid anstalten med stor omsorg och för en kostnad af närmare 200,000 kronor uppförts ett nytt sanatorium för vintern. Det torde sålunda blifva nödvändigt att erhålla statsbidrag för att kunna uppehålla verksamheten i den utsträckning, som är påtänkt.

Af innevarande års statsutskott har icke kunnat anföras samma skäl som förut mot anslagets beviljande, utan utskottet åberopar, att medicinalstyrelsen icke för närvarande velat tillstyrka anslag, då ännu icke blifvit fastslaget, efter hvilka principer anslag till anstalter af ifrågavarande slag böra utgå af stat, kommun och enskilde. Möjligen kunde detta skäl åberopas, då ärendet var före hos medicinalstyrelsen, men såsom saken nu ligger, kan man icke stödja sig därpå. ty nu är det upplyst, att inom Göteborgs stadsfullmäktige väckts motion därom, att anstalten skulle få ett anslag af 15,000 kronor. Denna motion är icke behandlad, och svårt är att säga, hvilken utgången blir — min öfvertygelse är dock, att detta anslag kommer att beviljas. — Reserverna tillstyrka också statsanslags beviljande under villkor, att nyssberörda anslag af Göteborgs stadsfullmäktige anvisas. Under denna förutsättning måtte väl den fördelning af anslag, som medicinalstyrelsen åsyftar, icke från Riksdagens sida utgöra en betänklighet mot anslagets beviljande. Anstalten har erhållit i donationsmedel bortemot 300,000 kronor, räntan på detta utgör 15,000 kronor, staden Göteborg tillskjuter 15,000 kronor, ett par landsting hafva redan anvisat smärre belopp, och slutligen kan man beräkna gåfvor af enskilde. Det ifrågasatta anslaget å 10,000 kronor skulle sålunda icke uppgå till mera än $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ af hela inkomsten. Jag vädjar till kammaren, om det är sannolikt, att många tuberkuloshem i landet komma att byggas på sådana ekonomiska principer, och frågar, om icke detta vittnar om en storartad frikostighet. Enskilda personer gifva allt som behöfves för anstaltens upprättande, kommuner och enskilda bestrida $\frac{3}{4}$ eller $\frac{4}{5}$ af den årliga driftkostnaden. Under sådana förhållanden måtte det väl icke kunna åberopas såsom skäl, att man icke nu fastslagit de allmänna principerna för anslagens fördelning. Här föreligger ju ett fall, då man ställt fordringen på statskassan betydligt mindre än som med all sannolikhet kommer att ske beträffande andra anstalter. Jag vågar hoppas, att framdeles äfven till denna anstalt en mycket större pro-

Om anslag till hafsanstalten & Styrod.
(Forts.)

Om an-
slag till hafs-
kuranstalten
å Styrso.
(Forts.)

portion måtte utgå af statsmedel än här är föreslaget, men det nu begärda anslaget är tillräckligt för att få vintersanatoriet i gång.

Det andra skälet, som statsutskottet omnämnt, är, att en annan myndighet, tuberkuloskommittén, yttrat, att ännu icke fullständig plan utarbetats, efter hvilken anstalter för skrofulösa och tuberkulösa skola upprättas, och att den anstalt, som här är i fråga, behandlar sådana fall, som icke äro så smittsamma som många andra. Det är, mina herrar, mycket svårt för mig, som icke är läkare, att yttra mig i denna fråga, men jag undrar icke på, att anstaltens högst förtjänste läkare studsade, då han fick se detta resonemang. Han upplyser ju, att på denna anstalt behandlas barn med sådana tuberkulösa sjukdomar, som äro i hög grad smittsamma och farliga. När man ser dessa öppna sår och tuberkulösa fistlar, från hvilka ständigt var flyter, kan man inse, huru svårt det skall vara inom de fattiga klasser, till hvilka barnen höra, att behandla dessa sjukdomar i hemmen; de sängkläder, på hvilka barnen ligga, och deras gångkläder kunna ju sprida smitta i vidsträckt lager. Jag föreställer mig, att det icke skall behövas någon vidare utredning, för att man skall förstå, att de sjukdomar, som behandlas på denna anstalt, äro i hög grad smittsamma. Jag åberopar vidare, att förra årets Riksdag visade en likartad anstalt, nämligen den vid Skelderviken, en storartad offervillighet genom det anslag på ett par hundra tusen kronor, som då beviljades. Således kan icke det sist anförda skälet åberopas mot beviljande af det nu begärda anslaget af 10,000 kronor.

Herr talman, saken ligger på följande sätt: Här har en stor tidsenlig anstalt upprättats genom enskildes offervillighet, men kan icke sättas i gång utan anslag af allmänna medel. Kan det tilltala denna kammare att på nyss anförda formella skäl säga, att tidpunkten är icke nu kommen att bevilja detta anslag, man måste vänta, tills kanske inom ett par månader frågan ånyo kommer in till kammaren tillika med en redogörelse för principerna? Det kan dock hända, att vi få vänta på regeringsproposition till nästa år. Skola då alla dessa tuberkulösa barn under tiden vänta på behandling ett år, därför att man icke nu har principen fastslagen? Jag tror icke, att ett sådant resonemang skall finna någon genklang i kammaren.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Nyström, Carl: Jag kan icke inse annat än att kammaren bör utan vidare bifalla reservanternas förslag och sålunda bevilja det begärda anslaget. Först och främst är ändamålet otvifvelaktigt både stort och godt. En mängd skrofulösa barn förhjälpas till hälsa och frälsas från förtidig död, detta är utomordentligt viktigt icke blott för deras egen utan ock för deras omgifnings skull. Det har anmärkts, att det icke nu går an att bevilja medel till hjälp mot skrofulosen, emedan det finnes andra former af tuberkulosen, som äro farligare, och därmed menar man väl närmast den öppna tuberkulosen. Detta må vara sant, men det är tillräckligt farligt, att det finnes ett så stort antal skrofulösa barn. De kunna och måste hjälpas. Huru skall det ske? Jo, så, att, sedan genom storartade uppoffringar enskilda ställt sina

samlade skatter till förfogande, beviljas en ringa fyllnad af statsmedel, för att anstalten skall kunna motsvara de kraf, som ställas på densamma. Det synes mig verkligen lika oförnuftigt att vägra detta lilla anslag å 10,000 kronor som att, om man hade ett dyrbart maskineri, icke vilja sätta in däri ett litet kuggghjul, utan hvilket maskinen icke kan gå. Skall maskinen verkligen stå stilla eller kanske gå sönder, därför att man icke vill gifva detta ringa tillskott, som behöfves?

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Sörensson: Förra året förelåg en liknande motion af samma motionär, men därjämte i samma ämne en annan motion om beviljande af 200,000 kronor till Skeldervikens sanatorium. Den senare motionen bifölls, under det att motionen om anslag till Styrso afslogs. Jag var lifligt intresserad af att anslaget till Skelderviken skulle beviljas, och jag skulle hafva önskat framgång äfven åt motionen om anslag till Styrso, men då var utredningen så bristfällig, att det från statsutskottssynpunkt ansågs nödvändigt att afslå motionen.

I år föreligger en mycket bättre utredning. Nu visar det sig, att vintersanatoriet är inredt och att det kan rymma 60 å 70 barn. Dessutom finnes ett sommarsanatorium för omkring 50 barn. Detta är således en ganska storartad anstalt för hejdande af tuberkulos-sjukdomarne.

Nu menar man, att det icke skulle vara lämpligt att anslå medel till detta sanatorium förr än tuberkuloskommitténs betänkande blifvit behandladt och förslag från regeringen inkommit. Kanske blir det denna riksdag, som regeringens förslag inkommer, och kanske blir det först senare; därom vet man intet. Men hvad man vet är, att dessa stackars barn, som skulle blifva hulpna vid Styrso, skulle få vänta på denna hjälp och under tiden kanske blifva icke blott obotliga utan äfven sprida smitta omkring sig på många håll.

Då nu villkoret om att å sanatoriet plats skall beredas äfven för patienter, som bo utom Göteborgs stad, blifvit intaget i reservationen, så anser jag att denna bör bifallas. Det är icke fråga om huruvida hjälp behöfves eller icke; därom råder blott en mening. Nöd föreligger här, och jag hemställer, om det icke vore Riksdagen värdigast att söka afhjälpa denna nöd så snart som möjligt. Jag är viss om att det aldrig kan blifva fråga om ett mindre anslag än det som här begäres. Och hvad skulle för öfrigt hindra Riksdagen att, om sanatorier komma att inrättas länsvis eller på annat sätt, nedsätta detta anslag eller bestämma nya villkor för detsamma? För närvarande gäller det emellertid endast att kunna sätta i gång den nya anstalten, som åstadkommits genom enskildes storartade uppförfingar, och att kunna sätta den i gång så snart som möjligt.

Jag anser att detta anslag är i hög grad behjärtansvärdt och får därför yrka bifall till reservationen.

Herr Billing: Som herrarne se, hafva hos statsutskottet meningarna i denna fråga varit ganska delade. På grund af hvad som här yttrats af ett par talare, hvilka framställt detta ärende som om de talade med hjärta för dessa sjuklingar och som vi andra icke skulle hafva

*Om anslag
till hafskuranstalten
å Styrso.
(Forts.)*

Om anslag
till hafs-
kuranstalten
å Styrso.
(Forts.)

hjärta för dem, vill jag uttala den förhoppningen, att herrarne ej tro, att icke vi, som tillhöra pluraliteten i statsutskottet, behjerta frågan lika mycket som reservanterna. De där känsloskäligen kunna vi alltså göra äfven oss till godo. Det är icke tal om att icke hvad som här begärts är behjertansvärdt; det vill ingen förneka. Jag skall icke ens försöka att i någon mån afpruta på det intryck, som framställningen kan hafva gjort, ehuru man har sagt mig, att det kan vara tvifvel underkastadt, huruvida Styrso verkligen är en lämplig plats för vintersjukvård för dessa barn. Men jag antager att det är så, och jag är alldeles viss om att denna anstalt kommer att få statsanslag. Här är icke tal om huruvida anstalten skall understödjas eller icke, utan här är, såsom ock blifvit uttryckligen sagdt och betonadt af alla de myndigheter, som yttrat sig i frågan, liksom ock i statsutskottets utlåtande, endast fråga om huruvida anslag skall beviljas nu eller möjligen senare vid denna riksdag eller i alla händelser alldeles säkert vid 1909 års riksdag. Därom är fråga och icke om något annat.

Statsutskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande åberopat hvad medicinalstyrelsen anført därom, att de allmänna principerna för fördelning af kostnaderna för tuberkulossjukvården på staten, landstingen och de enskilda ännu icke blifvit fastslagna. Nu har man sagt, att i fråga om Styrso det icke råder något tvifvel om att man där uppfyllt de villkor, som komme att uppställas, och att man till och med gjort mer än hvad som komme att krävas. Häremot kan jag visserligen invända, att reservanterna tämligen godtyckligt uppställt sina siffror. De hafva sagt, att Göteborgs stad skall lämna minst 15,000 kronor och att plats skall å anstalten beredas för minst 12 utom Göteborgs stad boende patienter. Det kan ju hända, att dessa siffror icke äro riktiga; de äro nog tagna på en höft. Jag antager emellertid att Göteborgs stad och enskilda komma att väl fylla de villkor, som till äfventyrs nästa år framställas i den kungl. propositionen. Men äfven under förutsättning att detta blir fallet, hafva vi ändock icke ansett oss böra nu tillstyrka bifall till motionen, och detta af det enkla skälet, som åtminstone förr i världen brukade tala här i Riksdagen, att då man bestämdt vet, att ett ärende är föremål för Kungl. Maj:ts pröfning, man icke utan i alldeles särskilda nödfall går denna pröfning och utredning i förväg. Man brukar iakttaga den försiktigheten, för att icke säga visa den höfligheten, att man dröjer med sitt beslut, till dess den kungl. propositionen framkommer.

Härtill kommer nu det skäl, som naturligtvis för oss varit det mest betydande. Här finnas två myndigheter — jag kan kalla dem så — hvilka äro alldeles speciellt intresserade för tuberkulossjukvården; den ena är medicinalstyrelsen och den andra är tuberkuloskommittén. Nu skall icke någon kunna säga, att icke dessa båda myndigheter äro sakkunniga på detta område och mera sakkunniga än vi äro. Vidare skall icke heller någon kunna förneka, att dessa två myndigheter äro intresserade för saken och visat den ett större intresse än några andra. När nu såväl medicinalstyrelsen som tuberkuloskommittén, hvilka båda äro så lifligt intresserade för saken och båda nog äro öfvertygade om att Styrso bör få anslag, dock det oaktadt yrka att sådant icke för närvarande måtte lämnas och såsom skäl därför åberopa, att här före-

ligger en hel plan för dessa anordningar och att man icke bör föregripa denna plan genom några detaljföreskrifter utan att bestämmelserna rörande Styrso böra komma i sammanhang med bestämmelserna om tuberkulossjukvården i allmänhet — kan det då verkligen vara riktigt att Riksdagen, mot medicinalstyrelsens och tuberkuloskommitténs afstyrkande och under det att Kungl. Maj:t håller på att pröfva ärendet, skulle besluta i strid mot hvad dessa bäst sakkunniga och mest intresserade förorda? Icke bör man låta locka sig därtill af hvad som sagts därom, att dessa stackars barn icke skulle blifva vårdade eller att, såsom min gode vän herr Nyström yttrade, maskineriet skulle nödgas stå stilla. Är det någon, som tror att maskineriet skall stå stilla, om man uppskjuter med beviljandet af detta anslag till nästa år? Det tror icke han själf och icke jag heller.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk, Ivar: Jag tror, att statsutskottet har i denna fråga varit alltför försiktigt. Utskottet grundar sitt afstyrkande på tuberkuloskommittén och medicinalstyrelsen. Sistnämnda myndighet har såsom skäl anfört, att man saknar allmänna principer för fördelning af kostnaderna för tuberkulossjukvården på staten, landstingen och de enskilda. Men, mina herrar, man måste väl anse, att Riksdagen underkänt detta skäl för afslag, då Riksdagen förra året till en likadan anstalt beviljade 200,000 kronor. Tuberkuloskommittén åter vill icke erkänna, att denna anstalt är af den art, att den skulle hämma tuberkulosmittan. Det är dock märkligt, att detta skäl icke framdragits af medicinalstyrelsen, som väl skulle vara auktoritet på detta område. Jag kan icke finna annat än att Riksdagen genom det anslag, som förra året beviljades, redan har underkänt dessa båda skäl.

Hvad är det här fråga om? Jo, 10,000 kronor till en anstalt, på hvilken enskilda personer offrat 2- à 300,000 kronor. Tron I, mina herrar, att, då regeringen kommer med sitt förslag och denna fråga i dess helhet skall ordnas, staten kommer undan på billigare villkor? Jag tviflar därpå; jag tror tvärtom, att man måste släppa till mera penningar. Det vore då högst märkvärdigt, när enskilda personer göra en sådan uppoffring just för det mål, som alla sträfva efter, om denna framställning nu skulle mötas med afslag.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Nyström, Carl: Blott ett ord eller två till svar på motståndarens häftighet. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att han uttryckligen gått i borgen för att efter kort väntetid få vi allt detta. Ja, men om vi nu kunna genom ett beslut med detsamma hjälpa ett visst antal barn, så är detta faktum onekligen väsentligt starkare såsom skäl än alla påminnelser om hvad som möjligen kan komma att ske.

Så säger den ärade talaren, att man måste helt och hållet lita på de auktoriteter, som uttalat sig i frågan. Ja, naturligtvis skall man göra det. Men när de nu säga t. ex., att man icke skall taga emot dessa penningar, därför att det kan finnas och finnas ännu farligare smittor, så hvilat detta uttalande på den grundsatsen, att man skall

*Om anslag
till hafs-
kuranstalten
å Styrso.
(Forts.)*

Om anslag
till hafskuranstalten
å Styrso.
(Forts.)

börja med att sköta alla sjukdomar nedifrån, att man först skall bota dem som äro farligast och därvid låta de andra vara samt först sedermera öfvergå till de mindre farliga sjukdomarna. Men något sådant är uppenbarligen orimligt. Man får väl se till, att de sjuklingar, som kunna botas, blifva botade utan afseende på att det på andra håll finnas ännu starkare kraf. Man måste tillgodose såväl den farligare, öppna tuberkulosen — det är på den tuberkuloskommitténs syftat — som de skrofulösa sjukdomarna. Båda hafva rättighet till vårt ingripande, och båda hafva rättighet därtill så snart som möjligt utan väntan på några kommande välgärningar.

Grefve Hamilton, Raoul: Statsutskottets ärade ordförande yttrade, att det icke vore tvifvel underkastadt, att Styrso kommer att en gång erhålla understöd af staten. Under sådana förhållanden förvånar det mig verkligen, att statsutskottet har kommit till det resultat, som här föreligger. Jag skall icke vidröra några känslökäl, utan jag skall följa utskottets ordförande och blott tala om de praktiska skälen. De praktiska skälen för ett bifall till framställningen äro tre. Det första är, att när en så allmännyttig anstalt tillkommit, densamma bör hafva tillräckliga medel för att upprätthålla sin verksamhet. Det andra skälet är, att när gifmildheten varit så stor, att man kunnat åstadkomma denna anstalt, de enskildas uppoffringar böra gifva anledning till understöd från statens sida. Och det tredje skälet är, att därest staten kommer att lämna bidrag till denna anstalt liksom till andra dylika anstalter, man icke kan tänka sig, att bidraget skall utgå med lägre belopp än 10,000 kronor. Allt synes mig tala för att Riksdagen nu bör bevilja dessa 10,000 kronor och icke låta de formella skälen med sådan kraft tala mot ett anslag, som kan vara så gagneligt som det här föreliggande.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till reservationen.

Friherre Tamm: Jag har icke begärt ordet för att uttala mig i hufvudfrågan, men då motionen är åtföljd af en promemoria, som synes mig vara mycket vilseledande, måste jag yttra några ord. Jag hade icke ämnat göra det, då statsutskottet icke låtit införa denna promemoria i sitt betänkande, men den har delvis blifvit återopad af två talare, och jag anser mig därför skyldig mot den tuberkuloskommitté, i hvilken jag har äran vara medlem, att yttra mig i frågan.

Denna promemoria, som är uppsatt af öfverläkaren vid Styrso, vänder sig först mot medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen försvarar sig nog själf. Men vid jämförelse af vederhäftigheten hos de två ställer jag medicinalstyrelsen framför, och den ärade öfverläkaren får ursäkta, att jag sätter honom i andra rummet. Jag gör det så mycket hellre, som i den fråga, jag närmast känner till, hans uttalanden dels icke äro riktiga och dels icke uppburna inom landets läkarekår af den vederhäftighet, som skulle erfordras för att han skall kunna kvarstå såsom auktoritet.

Med afseende först å jämförelsen mellan de båda anstalterna Skelderviken och Styrso ber jag att få bemärka, att när anslag läm-

nades till Skelderviken, var det icke fråga om bidrag till den årliga underhålls- och driftkostnaden, utan det gällde ett bidrag till uppförande och fullbordande af byggnaderna vid Skelderviken.

I promemorian förebrås tuberkuloskommittén för att den yttrat, att sjukhuset vid Skelderviken vore »det första i sitt slag af någon afsevärd omfattning i vårt land». Detta öfversätter promemorians författare med att det skulle vara »det första i sitt slag i vårt land». Vi ha sagt, att det är det första af någon afsevärd omfattning, och det torde nog vara riktigt, ty intill den dag, då frågan om Styrös uppkom, hade man där icke mer än 50 à 60 patienter till endast sommarvård.

Vidare uppgifver promemorians författare, att tuberkuloskommittén, då yttrande afgafs angående Skelderviken, redan hade sitt betänkande färdigt. Det är oriktigt, det är icke sant. Detta yttrande afgafs nämligen ett år innan tuberkuloskommitténs betänkande blef färdigt, och det var just under den tiden, som kommittén kom till klarhet om de framställningar, som kommittén ville göra.

I samma promemoria citeras tuberkuloskommitténs yttrande rörande Styrös salunda: »För att kampen mot tuberkulosen skall blifva fullt verksam, är det emellertid framförallt af vikt, att det så snart som möjligt i landets olika delar anordnas *vårdanstalter för sådana arter af de tuberkulosa sjukdomarna, som innebära en direkt smittfara*». Så kommer ett litet transumtionstecken, och därefter fortsättes citatet: »Med hänsyn härtill synes frågan om statsanslag» böra anstå, hvadan kommittén afstyrker framställningen. I kommitténs betänkande finnes emellertid en hel lång mening mellan dem, som i promemorian citerats, och detta »med hänsyn härtill» har följaktligen afseende på något helt annat än hvad som framgår af promemorian. Denna mellanmening lyder så: »Genomförandet med afseende på sistnämnda sjukdomsarter af en hela riket omfattande plan för tuberkulosjukvårdens ordnande, hvartill kommittén afgifvit förslag i sitt ofvannämnda betänkande den 1 juli 1907, kommer att medföra afsevärda kostnader för staten», och det är *med hänsyn härtill*, som kommittén nu afstyrker framställningen. Är det manne så orätt af kommittén att säga, att Styrös bör behandlas på samma sätt som de andra anstalterna och att Styrös därför bör kunna någon tid vänta, till dess att Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutat om hvilket understöd skall lämnas till tuberkulosanstalter i allmänhet?

Jag kommer så till en fråga, som också blifvit här i dag berörd. Det sades af en talare på skaraborgslänsbänken, att tuberkuloskommittén icke vill erkänna, att de sjukdomsformer, som behandlas vid Styrös, äro smittosamma. Jo bevars, det har kommittén alldeles bestämdt erkänt, men den har också sagt, att de andra formerna äro mera smittosamma än de, som förekomma vid Styrös, och detta just till följd af patienternas upphostningar. Det skulle vara förmätet af mig att här vilja tala om graden af smittofara, men de läkare, som inom kommittén dels suttit såsom ledamöter, dels varit särskildt tillkallade, liksom ock det stora flertalet af våra läkare öfverhufvud, tror jag bestämdt skola erkänna, att det är större smittofara vid lungсот än det är vid bentuberkulos.

Om anslag
till huf-
kuranstalten
å Styrös.
(Forts.)

Om anslag
till hafs-
kuranstalten
& Styrsk.
(Forts.)

Jag har ansett mig vara skyldig mot tuberkuloskommittén att anföra detta, på det att denna promemoria, som dock är intagen i riksdagshandlingarna och hvilken jag finner innehålla oriktiga uppgifter, icke må kvarstå obesvarad. I öfrigt ber jag att få tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen i enlighet med de därunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Ivar Wijk m. fl. vid punkten afgifna reservation; och förklarade herr vice talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 39 af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den af herr Ivar Wijk m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 38.

Punkterna 40—47.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 48.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 24, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan ansvarfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

*Ang. ett lån
för anläggning
af järnväg
från Lin-
köping till
Vimmerby.*

I nu föredragna punkt hade utskottet omförmålt, hurusom östra centralbanans järnvägsaktiebolag, hvilket under åren 1899—1902 från riksgäldskontoret utbekommit ett lån å 1,710,000 kronor att användas för anläggning af järnväg från Linköping öfver Rimforssa och Kisa till Vimmerby, af anförda anledningar icke förmått fullgöra förfallna annuitetslikvider å ifrågavarande statslån.

Herr Fränckel: Som herrarne af betänkandet finna, har utskottet på samma sätt som statsrevisorerna stannat vid att endast omförmåla detta förhållande rörande östra centralbanan för Riksdagen. Men det torde kanske vara på sin plats att här — i synnerhet för de framtida åtgärder, som i detta fall kunna förekomma — beröra frågan något närmare än hvad utskottet gjort i föreliggande betänkande. Kammaren behagade finna, att östra centralbanans järnvägsaktiebolag fått ett statslån på 1,710,000 kronor och att nämnda bolag på ett högst ofullständigt sätt fullgjort sina förpliktelser till staten och för detta anført åtskilliga skäl. Det första skäl, som bolaget anført, är att, oaktadt kostnadsförslaget stannade vid 3,285,000 kronor, banan kostat något öfver 5,000,000. Om man då går tillbaka till de villkor, som Riksdagen vid flera tillfällen fastställt för erhållande af statslån för järnvägsanläggningar, torde herrarne påminna sig, att beviljande af så beskaffade statslån till halfva beloppet af kostnadssumman icke kan ske med mindre än att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen genom något sitt ombud granskat kostnadsförslaget. Hvad skall man tro om en granskning af ett kostnadsförslag, som slutar på 3,285,000 kronor, men som i verkligheten går löst på 5,290,000 kronor. Man måste således fråga sig, huruvida väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — vare sig styrelsen själf eller det tekniska ombud styrelsen tillsatt för denna granskning — fullgjort sin plikt på sådant sätt, att Riksdagen med stöd af denna granskning verkligen med fullt förtroende kan öfverlämna åt Kungl. Maj:t att lämna lån till halfva kostnaden. Jag tror således, att den differens, som här föreligger, ytterligare är ett gif akt för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, om den har så svaga ombud för bedömande af kostnadsförslag, för framtiden lägga sig mera vinn om att inom styrelsen ytterligare granska kostnadsförslagen.

Detta var den ena delen af saken. När nu detta bolag, på sätt som skett, hade, låt vara utan eget förvållande, kommit in på en kostnadssumma, som så betydligt öfverskred hvad man först tänkt sig, kunde man ju tro, att bolaget skulle, så långt möjligt var, söka ekonomisera inom sin blifvande förvaltning och trafik, så att bolaget, ehuru för sent, dock så småningom skulle kunna uppfylla sina förpliktelser till staten. Hvad inträffar då? Jo, bolaget går in till Kungl. Maj:t och hemställer, huruvida det icke kan få köpa en järnväg till,

Ang. ett lån för att trafikken på denna må kunna bära upp affären. Det kan ju för anläggning af järnväg från Linnköping till Vimmerby.

(Forts.)

för att trafikken på denna må kunna bära upp affären. Det kan ju ha varit ur trafiksynpunkt ganska klokt att så skedde, men när man icke har pengar och icke kan få lån och icke kan fullgöra sina förpliktelser till staten för redan ingångna lån, synes det mig dock att man får låta bli att köpa nya järnvägar. Kungl. Maj:t hade visserligen försiktigtvis remitterat ärendet till riksgäldskontoret med förfrågan, huruvida riksgäldskontoret för sin del kunde anse det vara klokt att järnvägen i fråga finge inköpas. Riksgäldskontoret såg naturligtvis framför sig ett bolag, af hvilket det hade mycket små förhoppningar att få ut sina räntor, och sade till Kungl. Maj:t: Ja, det är ju klokt att köpa denna järnväg, ty med detta köp torde trafiken kunna något förbättras och man kan då hafva förhoppningar, att bolaget någon gång skall kunna fullgöra sina förbindelser till staten. Men i den fråga, som här föreligger, synes mig det principiellt viktigaste för Riksdagen vara: huruvida det verkligen kan anses vara i Riksdagens intresse, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 april 1907 medgaf ett sådant inköp »utan Riksdagens hörande». Det tillkommer icke mig och icke heller kammaren att genom ett beslut klandra Kungl. Maj:ts åtgörande i detta fall, men jag har ansett det vara min plikt att fästa uppmärksamheten på till hvilka konsekvenser man kan komma, om ett järnvägsbolag, hvilket icke ens närmelsevis uppfyllt sina förbindelser till staten, »utan Riksdagens hörande» tillåtes inköpa andra järnvägar, de må vara hur nyttiga som helst i öfrigt för banans trafik. Här står i betänkan det, såsom herrarne finna, att för detta köp måste användas sådana medel, som vore ämnade till afbetalning af skuld och räntor. Hvad tjänar det till att Riksdagen här bestämmer, huru stora lån som få beviljas till enskilda järnvägar, om dessa på detta sätt på omvägar utan Riksdagens hörande blifva berättigade att använda förfallna räntemedel till inköp af andra järnvägar?

Det som nu har skett har skett och att Riksdagen skulle vidtaga åtgärder i syfte att få till stånd en ändring i detta fall är icke min mening att föreslå, men jag tror att prejudikatet är af den beskaffenhet, att det är af vikt att sådana öfverträdelser, som jag kallar detta, för framtiden undvikas.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande punkt till handlingarna.

Punkterna 4 och 5.

Lades till handlingarna.

Punkten 6.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 12 och 14 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af låne-medel för år 1908 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende. *Ang. lån för fortsatt utveckling af statens telefonväsende.*

Med föranledande af Kungl. Maj:ts i proposition den 31 december 1907 därom gjorda framställning hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen för fortsatt utveckling af statens telefonväsende ett lånebelopp för år 1908 af 5,000,000 kronor att, i mån af behof och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kungl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medels afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämnade tillgång, dock så, att dylika afbetalningar borde en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Herr Jonsson: Herr talman, mina herrar! Utan att jag anser mig kunna göra något yrkande om ändring i utskottets hemställan, anser jag likväl lämpligt att vid detta tillfälle göra några erinringar mot den åskådning, som ligger till grund för framställningen ifrån vederbörande telegrafstyrelse och Kungl. Maj:t äfvensom, såvidt jag kan finna, sedermera från statsutskottet.

Det är alldeles gifvet, att telegrafstyrelsen har utgått ifrån att den raska utvecklingen i handel och vandel och samfärdsel, som har rådt under de senaste åren, äfven för den närmaste framtiden skall komma att fortfares och att med anledning däraf styrelsen har begärt lika stort belopp för nästa år, som Riksdagen föregående år beviljade att utgå för detta år. Jag vill dock erinra om, att erfarenheten har gifvit något helt annat vid handen i det fall, att efter en uppåtgående period i affärer och handel och vandel följer en afmattande nedåtgående period, hvarunder järnvägar eller dylika kommunikationsanstalter på långt när icke tagas lika mycket i anspråk, som när allting florerar. Vi stå uppenbarligen inför en nedåtgående period, som icke kan hjälpas, ty den har sin naturliga gång och har äfven sin mission att fylla. Att då under sådana förutsättningar man likafullt låter det fortgå och icke tycks låtsas om alls att taga hänsyn till de tider, som förestå, synes mig vara nära nog farligt ur statshushållningssynpunkt. Här gäller det ett belopp på 5,000,000 kronor, som riksgäldskontoret under nästa år skall ställa till telegrafstyrelsens disposition. Af dessa fem millioner kommer en ganska betydande del att utgå för sådan materiel, som måste importeras, nämligen koppartråd och andra kablar, som icke kunna tillverkas här. När man nu vet, hvilka svårigheter landet har att reda sig med den utländska betalningsbalansen, borde det hafva varit på sin plats att man tagit någon hänsyn till detta och sökt begränsa lånebeloppen mera än hvad som skett. Därtill kommer en annan omständighet. När riksgäldskontoret skall skaffa sig medel för att tillhandahålla vederbörande dessa belopp, så kan man icke räkna på att för närvarande någon afsättning af obligationer inom landet

Ang. lån för
vidare ut-
veckling af
statens telefon-
väsende.

(Forts.)

kan äga rum på annat sätt än till mycket ogynnsam kurs och kanske i alla fall till ytterst begränsadt belopp. Följden blir således, att här får man dels bereda sig på att öka den utländska skuldsättningen för att skaffa de medel, som för ändamålet i fråga behöfvast, och därjämte att man får ge ut en eller annan million i likvid till utlandet för samma materiel som här skall begagnas. Allt detta bidrager icke att förmildra svårigheterna, utan tvärtom att öka dem, och vill icke Kungl. Maj:t och Riksdagen taga hänsyn till huru landet ligger i detta fall, utan man skall fortgå på samma sätt som hittills, vill jag lofva herrarne, att den tid snart kommer, när faran blir större än den synes i dag.

Med hvad jag nu sagt vill jag uttala den förhoppning, att statsutskottet i afseende å liknande anslag, som nu återstå att bevilja, och Kungl. Maj:t härefter mera måtte taga hänsyn till huru i själfva verket landet ligger i detta fall.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda betänkande n:o 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild skatt å majs, använd vid tillverkning af stärkelse.

Herr Cavalli: I afseende å föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 6 hemställes:

att det i betänkandet omförmälda författningsförslaget föredrages paragrafvis med slutmening och rubrik sist samt därefter utskottets hemställan;

att, därest en eller annan del af författningsförslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses vara en följd af återremissen;

att i afseende å nummerbeteckning af paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut;

samt att af förslagens text ej må behöfva uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall, hvarefter vid ärendets företagande till afgörande i nu beslutad ordning utskottets förslag till författning i ämnet godkändes och utskottets i betänkandet gjorda hemställan förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 12 och 14 innevarande månad bordlagda betänkande

n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning.

Inom Andra Kammaren hade väckts, bland andra, följande, till bevillningsutskottet remitterade motioner, åsyftande ändringar i gällande förordning angående försäljning af brännvin, nämligen:

n:o 22 af herr *J. J. Byström* om ändring af 26 § 1 mom. i förordningen; och

n:o 183 af *densamme* jämte fyra andra ledamöter af kammaren om ändring af 29 § 4 mom. i förordningen.

Punkten 1.

Utskottet hade i denna punkt erinrat, hurusom 26 § 1 mom. i gällande förordning den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin lydte sålunda:

»Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.»

Om tillstånd af närmaste grannar såsom villkor för inrättande af brännvinsförsäljningsställe.

I förenämnda motion, n:o 22, hade herr *Byström* hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att ifrågakvarande moment skulle erhålla följande lydelse:

»Försäljningsställe, som får inrättas först sedan närmaste grannar blifvit hörda och gifvit sitt bifall, skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.»

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att förevarande motion om ändring af 26 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr von Mentzer: Det har sitt intresse att iakttaga, att utskottet här i detta betänkande upptagit särskildt två motioner, som hafva ett gemensamt drag. Den ena motionen är den, som nu föredragits, och den andra är den, som står sist i betänkandet. I den första motionen har yrkats, att de, som bo i närheten af en plats, där man har afsikt att öppna en brännvinsförsäljningslokal, skola få myndighet att vägra försäljning. Man begär ro och fred åt dem så godt som oafbrutet under veckans alla dagar. I den andra motionen begäres också ro och fred, men det är endast för en eller ett par timmar under veckan; och det är dessa önskningar herr Hammarlund framfört. Nu vill jag allra minst i detta sammanhang yttra mig om den sista punkten, då den icke är föredragen; men jag kan icke underlåta att framhålla, huruledes det är en egendomlig konsekvens af utskottet att då de, hvilkas önskningar herr Hammarlund framfört, begära ro och fred under en eller två timmar i veckan, blir det förord för en sådan framställning, men då det begäres ordning och stillhet för hela veckan, så sättes det upp vissa hinder. Hindren äro visserligen icke absoluta, utan det öfverlämnas till de kommunala myndigheterna och Konungens befallningshafvande att afgöra i det fallet.

Om tillstånd af närmaste grannar såsom villkor för inrättande af brännvinsförsäljningsställe.
(Forts.)

Men hvarför kan man icke fastslå i det ena som det andra fallet en allmängiltig regel?

Utskottet har såsom skäl i sitt utlåtande framhållit, att den paragraf, som blifvit föreslagen, skulle visa sig synnerligen svår att praktiskt tillämpa. Jag vill visst icke förneka, att motionären kanske icke funnit de lyckligaste ordalagen, när han framställt sitt förslag, men jag är fullt öfvertygad om att lagskipningen många gånger knäckt svårare kasus än denna paragraf skulle komma att lägga före.

Af dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka bifall till motionen.

Herr Heüman: Jag kan nu icke biträda herr Byströms motion, men jag tar mig friheten att fästa vederbörandes på regeringsbänken uppmärksamhet på ett yttrande af utskottet, som jag sannerligen tycker det är på tiden, att det verkligen kommer fram och blir föremål för icke blott Riksdagens utan och regeringens uppmärksamhet. Det var härom året — det är inte mer än fem eller sex år sedan — då det gjordes framställning till öfverståthållarämbetet, att man måtte få anlägga en krog alldeles bredvid Adolfs Fredriks församlings folkskola och helt nära dess kyrka. Församlingen försökte göra allt den kunde för att freda sina minderåriga medlemmar från att dagligen hafva dessa förförande exempel för ögonen, att se den ene efter den andre, ja ibland själfva föräldrarna, gå in på krogen. Det ingafs petitioner från församlingen, kyrkorådet och skolrådet till Kungl. Maj:t att, trots öfverståthållarämbetets tillstyrkande af att de, som vore i styrelsen för brännvinsbolaget i Stockholm, måtte få bifall till sin framställning, denna dock, på grund af att det föreslagna stället låge så nära en församlings kyrka och skola, måtte afslås. Detta drabbar icke denna regering och icke heller de närmast föregående, utan det var på den tiden, då Boström var chef för regeringen. Han uttalade själf personligen för mig, att han behjärtade på det högsta de framställningar, som gjorts af församlingsmedlemmarna, men han kunde icke få regeringen att så behjärta den, att man vågade gå förbi öfverståthållarämbetets förord. Nu har dock utskottet på sid. 3 sagt:

»Hvad åter beträffar den moraliska fara, som kan uppstå genom grannskap till ett brännvinsförsäljningsställe, torde fall hafva förekommit, då nödig varsamhet icke iakttagits vid valet af plats för sådant försäljningsställe, såsom då dylikt inrättats i närheten af kyrka eller skola.»
Jag hoppas att Första Kammaren med bifall till utskottets hemställan i punkten I också skall förena ett bifall till motiveringen, så att för framtiden kan här i staden undvikas den stora förförelse, som ligger däri, att tätt bredvid en skola anläggas en krog.

Herr Hedenlund: Jag hade knappast trott, att någon i denna kammare skulle yrka bifall till den föreliggande motionen, ty icke ens utskottets mest enragerade absolutister — och jag kan försäkra herrarne att det finnes sådana — ansågo sig kunna tillstyrka hvad här yrkas, nämligen att »försäljningsställe, som får inrättas först sedan närmaste grannar blifvit hörda och gifvit sitt bifall, skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg», utan erkände att förslaget skulle visa sig

synnerligen svårt att genomföra i praktiken. Inom utskottet framhölls också med skärpa, att den föreslagna bestämmelsen endast vore ett försök att få fram ett lagförbud på omvägar, och något dylikt torde väl knappast vara lämpligt.

Hvad den senaste talaren, herr Heüman, yttrade, har jag tydligtvis ingenting att invända emot, men tillåter mig dock att yrka bifall till utskottets här föreliggande hemställan oförändrad.

Om tillstånd af närmaste grannar såsom villkor för inrättande af brännvinsförsäljningsställe.

(Forts.)

Herr Cavalli: Herr talman, mina herrar! Endast några få ord!

Den siste ärade talaren, min kamrat i bevillningsutskottet, har redan fäst kammarens uppmärksamhet därpå, att utskottets beslut i förevarande fråga är alldeles enhälligt, trots det att utskottet bland sina ledamöter — såsom han också framhöll — räknar personer, om hvilkas renlärighet ur nykterhetssynpunkt tvifvel icke kan råda. Äfven dessa personer hafva således, som sagdt, funnit här omhandlade motion icke vara förtjänt af uppmuntran.

Anledningen till att jag begärde ordet var egentligen närmast att jag ville bemöta ett yttrande af herr von Mentzer, nämligen då han beklagade, att bevillningsutskottet i sitt nu föredragna betänkande icke tycktes hafva följt allmängiltiga regler, såsom han sade. Det kan ju hända att den anmärkning han sålunda riktade mot bevillningsutskottet har något skäl för sig, men detta kan ju hafva sina orsaker. Jag är icke elak af mig, men eljest skulle jag kunna säga, att de motioner, som här föreligga, sannerligen icke heller kunna sägas följa allmängiltiga regler; vederbörande få väl därför icke undra på att »som man ropar i skogen, så får man svar».

Herr talman, jag anhåller om bifall till bevillningsutskottets hemställan i förevarande punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

I motionen n:o 183 hade af herr *Byström* jämte medmotionärer föreslagits, att Riksdagen ville besluta, att 29 § 4 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen måtte få följande lydelse:

»Där särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, äger Konungens befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande därom förordna, dock må utskänkningstiden ej utsträckas längre än till kl. 12 midnatt.»

Ang. begränsning af rätten att utsträcka tiden för utskänkning af brännvin.

Utskottet hade på angifna grunder hemställt, att förevarande motion om ändring af 29 § 4 mom. brännvinsförsäljningsförordningen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. begränsning af rätten att utsträcka tiden för utskänkning af brännvin.
(Forts.)

Herr von Mentzer: Af såväl den massa tidningsartiklar, hvilka länge varit synliga i denna fråga, som motionen torde kammaren mycket väl vara inne i de skäl, som blifvit anförda till förmån för motionen. Hufvudskälen äro ju, såsom motionärerna kort och godt framhållit, att man icke vill vara med om en klasslag, så att de s. k. fina krogarna skulle få skiljas från andra krogar, och att man vill skydda de krogbesökandes ekonomi och det allmänna hälsotillståndet.

Trots den af bevillningsutskottets aktade ordförande här nyss gjorda antydning, att i förevarande motioner det skulle saknas allmän-giltighet, vågar jag vidblifva, att de af motionärerna anförda skälen äro af så allmängiltig beskaffenhet, att de efter min uppfattning hade bort gifva utskottet anledning att förorda motionen.

Då jag intar den ställning, åt hvilken jag sålunda velat gifva uttryck, är det klart att jag för min del ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Ekman: För min del hyser jag den öfvertygelsen, att det skulle vara gagneligt, ifall utskänkningstiden i allmänhet kunde inskränkas, så att utskänkning efter klockan 12 på natten icke vore tillåten annat än i särskilda undantagsfall: det är således ungefär samma tanke som tagit sig uttryck i reservationen.

Jag har emellertid intet yrkande.

Herr Hedenlund: Herr talman, mina herrar! Det synes mig, som om den föreliggande frågan ingalunda är en nykterhetssak i egentlig mening, utan snarare en ordningsfråga, som bör lämpa sig efter de på respektive orter existerande vanor och öfriga förhållanden. Är den uppfattningen riktig — och nuvarande förordningar peka på att så är fallet — då måste också stadgandena om stängningstidens utsträckning vara elastiska, ty hvad som passar för en by eller småstad i landsorten torde t. ex. visa sig vara synnerligen olämpligt för hufvudstaden. hvarom senaste tidens erfarenheter nogsamnt bära vittnesbörd.

Då stängningstiden alltså är en lokal fråga, torde väl också de kommunala myndigheterna vara bäst skickade att afgöra, hvad förhållanden å hvarje ort kräfvä, och numera torde väl knappast någon risk förefinnas för att icke inom de kommunala myndigheterna nykterhetsintressena skola kunna göra sig både hörda och förstådda. Mot missbruk från de kommunala myndigheternas sida utgör för öfrigt det från Konungens befallningshafvande nödiga förordnandet en den yppersta säkerhetsventil.

Såsom framgår af utskottets förevarande betänkande, sid. 13, hafva reservanterna icke heller ansett sig böra tillstyrka motionen oförändrad, utan hafva uttalat, att »det kan dock tänkas fall förekomma, då en sträng tillämpning af ett sådant stadgande på vissa orter och under vissa förhållanden kunde anses något hårdt». De hafva också därför inom utskottet påyrkat den hemställan, som de nu reservationsvis framlägga, nämligen

»att Riksdagen ville besluta, att 29 § 4 mom. i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin skall hafva följande lydelse:

Där särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, äger Konungens befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämunds hörande därom förordna, dock att för tid efter klockan tolf tillåtelse till utskänkning endast medgifves festliga samkväm inom lokaler, till hvilka allmänheten under tiden icke äger tillträde». *Ang. begränsning af rätten att utsträcka tiden för utskänkning af brännvin.* (Forts.)

Ett dylika stadgande anser jag för min del vara i hög grad onödigt, ty det skulle utmyнна i just hvad som praktiseras på de allra flesta platser i vårt land. Det torde dessutom vara farligt, ty på sådana platser som t. ex. hufvudstaden eller därmed jämförliga orter, där teaterföreställningar och andra förhållanden nödvändiggöra en senare stängningstid, skulle den föreslagna bestämmelsen välla mycken förargelse och så småningom blifva en mer eller mindre död bokstaf.

Då jag, herr talman, anser, att endast sådana restriktiva åtgärder böra godkännas, som väcka förståelse, icke förargelse, har jag äran yrka bifall till utskottets hemställan om afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder framställda yrkandens propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upp-
redades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande bevillnings-
utskottets den 12 och 14 i denna månad bordlagda betänkande n:o 8, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m.

Punkten 1.

I en inom Andra Kammaren af herr *J. A. Jonsson* i Hökhult jämte ytterligare 38 af nämnda kammares ledamöter väckt motion, n:o 27, hade föreslagits, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ett sådant reglerande af rusdryckshandteringen i riket, att, efter en lämplig öfvergångstid, all försäljning af brännvin blefve förbjuden till annat än medicinskt, tekniskt eller vetenskapligt ändamål».

*Ifrågnadt
förbud mot
försäljning
af brännvin.*

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att förevarande motion, n:o 27, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin, icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Ifrågasatt
förbud mot
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

Herr von Mentzer: Den motion, som behandlas i nu föredragna moment var, som känt är, framme äfven i fjol, och bevillningsutskottet har icke brytt sig om att i sitt utlåtande väsentligen göra något annat än åberopa hvad fjolårets bevillningsutskott anförde.

Då jag i fjol hade förmånen att söka anförda de hufvudskäl, som kunde finnas emot bevillningsutskottets utlåtande, skall jag icke trötta herrarne med att upprepa några motskäl och skall i öfrigt också, följande bevillningsutskottets taktik, icke bry mig om att framhålla de nya ytterligare skäl som förvisso finnas till förmån för motionen.

Jag skall med anledning häraf inskränka mig till att endast be att få yrka bifall till motionen.

Herr Hedenlund: Herr talman, mina herrar! Det är egentligen en både otacksam och oangenäm historia att uppträda i dessa nykterhetsfrågor, äfven om man icke ställer sig afvisande till ganska långt gående nykterhetskräf, ty så snart man icke blindt ansluter sig till de *allra längst gående* absolutistiska sträfvandena, får man lätt sken af att bekämpa hela nykterhetsrörelsen. För att fritaga mig från denna misstanke ber jag att först som sist få instämma i bevillningsutskottets uttalande, att »i nykterhetsfrågan så starka sociala intressen spela in, att till motarbetande af rusdrycksmissbruket äfven restriktiva åtgärder, som otvifvelaktigt innebära en inskränkning af den personliga friheten i förevarande hänseende, kunna vara befogade».

Nej, det är ingalunda mot själfva nykterhetssaken jag vänder mig! Och ej ens mot berättigade kraf på restriktiva åtgärder, utan det är mot de hänsynslösa öfverdrifterna inom nykterhetsrörelsen som jag vill uttala mig, och om någonsin öfverdrifna kraf framställt, så är det väl i föreliggande herr Jonssons i Hökhult motiouer. Det är visserligen sant, att i desamma endast begäres en skrifvelse till Kungl. Maj:t, men hvad är innebörden af denna skrifvelse? Jo, en hemställan om ett totalförbud, d. v. s. en omyndighetsförklaring för hela vårt folk, en fattigdomsförklaring, att samma vårt folk icke är tillräckligt moraliskt starkt att själf afgöra hvad det vill förtära eller icke vill förtära — och detta just i en tid, då nykterhets-aken dag för dag vinner terräng och vårt folk, det får man väl ändå hoppas, tillväxer i moralisk och sedlig kraft.

Det är möjligt, att jag har en något för ljus syn på tingen, men jag vågar hoppas, att nykterhetssaken fortfarande såsom hittills skall på öfvertygelsens, upplysningens och sedlighetens väg gå framåt, men icke genom tvångsbud, och under dessa intryck yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets förevarande hemställan.

Herr Cavalli: Herr talman, mina herrar! Jag har icke kunnat åhöra herr von Mentzers yttrande utan att därpå gifva svar. Han riktade en anmärkning mot bevillningsutskottet, därför att det icke skulle hafva kommit fram med nya skäl, hvarigenom det sökte motbevisa de nya ytterligare skäl, som enligt hans uppfattning funnos, hvilka talade för motionen. Men, mina herrar, hvad gäller frågan nu? Jo, motionärerna säga: vår afsikt är salunda »att väcka förslag om införande af ett fullständigt tillverknings-, försäljnings- och import-

förbud af rusdrycker». Hvad har herr von Mentzer för nya skäl för detta kraf, som nu är efter är upprepats?

Här gäller det principer, det gäller ytterst den stora frågan — såsom den föregående ärade talaren uttryckte sig —, huruvida ett helt land, ett helt folk skall förklara sig i onyndighetstillstånd eller om det skall ha rätt att svara för sina handlingar. Mig synes som om utskottet haft fog för sin åtgärd att skriva af de skäl utskottet anfört i fjol.

Mina herrar, det är sannerligen en tröttsam sak att sitta i bevillningsutskottet vid behandlingen af dessa nykterhetsfrågor, ty hvar och en som icke går fullt så långt som någonsin kräves från nykterhetshåll, han stämplas som fiende till nykterheten, och man generar sig förvisso icke för att i nykterhetspressen pådyfva honom personliga motiv för hans ord och gärningar af den art och beskaffenhet, att motiven drabba den anonyme artikelförfattaren och icke den, som med ansvar öppet handlar.

Herr talman! För min del har jag intet annat yrkande att göra än om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Wieselgren: Det har sagts af någon af de föregående talarne, att brännvinsförbuds utfärdande i ett land skulle bevisa det landets onyndighetstillstånd.

Jag tror icke det är riktigt att draga den slutsatsen; ty om ett land i detta stycke utfärdar förbudslagar *och kan genomföra dem*, då säger jag, att det ger sig ett vackert bevis på att vara ett myndigt folk eller ett folk, som vet, hvad det vill, och som också förstår att genomföra sin vilja. Men kan hos oss försöket lyckas? Det är därpå det hänger. Kan ett land såsom vårt, där man beräknar, att folket hvarje år utger mer än etthundra millioner kronor för spritdrycker, kan det landet anses ha hunnit därhän i sedlig mognad, att det är i stånd till att icke blott besluta utan också genomföra en förbudslag? Att förutsätta det är, vågar jag påstå, en orimlighet. Om en sådan förbudslag utfärdades här i vårt land, skulle man ganska snart finna — äfven dessa varmhjärtade nykterhetsifrare, som lägga fram motioner i detta syfte är efter år — att det i grunden icke vore fråga om förbud för rusdryckskonsumtion, utan att frågan inskränkte sig till, huruvida man i vårt gamla Sverige ville föredraga en kontrollerad rusdrycksförsäljning framför en okontrollerad. För närvarande hafva vi en kontrollerad. Jag är öfvertygad, att en förbudslag skulle visa ganska hastigt, att vi sedermera fått en okontrollerad. Ty så länge flertalet inom folket icke hysar de uppfattningar och icke har de vanor, som de helt afhållsamma bland nykterhetsfolket hafva, så är det alldeles klart, att flertalet skulle anse rusdrycksförbudet som ett svårt intrång på sina »mänskliga rättigheter», och det skulle på ett eller annat vis skaffa sig hvad det ansåge sig hafva blifvit orättvist förnekadt af lagstiftningen. Sådan har erfarenheten förut varit i vårt land, ty vi ha haft brännvinsförbud åtskilliga gånger. Och jag vill påminna om ett yttrande, som jag vill minnas förekommer i ett betänkande af sekreta handels- och manufakturdeputationen vid 1747 års riksdag, där det sägs, att under den då tilländagångna förbudstiden saknade krögarne

*Ifrågasatt
förbud mot
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
förbud mot
försäljning
af brännvin.
(Forts.)*

aldrig brännvin för dem, som ville sådant konsumera. Så skulle det förvisso gå hädanefter också.

Det har ju funnits förbudsdistrikt i vårt land för icke så länge sedan; och man har där gjort precis samma erfarenhet.

Det är sålunda på den grund, att vi icke ha hunnit till den sedliga mognad, som skall sätta oss i stånd att kunna både besluta *och genomföra* en förbudslag, som jag anser, att bevillningsutskottets afslagsyrkande är fullkomligt befogadt; men det är icke på den grund, att vi genom en förbudslag, därest vi skulle kunna genomföra den, skulle förklara oss omyndiga. Det vill jag bestrida.

Herr Cavalli: Jag begärde ordet på grund af ett yttrande af herr Wieselgren i början af hans anförande, men med anledning af det slut, hvartill han kom, har jag nu ingenting att tillägga.

Herr von Mentzer: Jag hörde, huru den ärade talaren på göteborgsbänken anslöt sig till utskottets yrkande, under förklaringen, att hans motiv var det, att vårt folk ännu icke står på den ståndpunkt, att det är moget för ett sådant förbud, som det ifrågasatta, och han åberopade därvid erfarenheten.

Äfven jag vågar i detta fall åberopa min erfarenhet.

Jag skall be att få erinra om, att det här är fråga om införande af rusdrycksförbud successivt under tjugu år med minskning så småningom, och det är min öfvertygelse, att i stort sedt det svenska folket, d. v. s. den del däraf, som har behof af en uppfostran i denna riktning, under denna tid också skall kunna uppfostras.

Jag sade, att jag vågar åberopa erfarenheten. Jag vet platser, där det förr var full brännvinsutskänkning. Hade någon då satt i fråga, att den borde helt och hållet indragas, så hade invånarna på platsen rest sig och nära nog som en man svarat: sker detta, blifva vi olyckliga, ty då få såväl vi enskilda som kommunen ekonomien fördärfvad. En massa sådana skäl hade de då kommit med. Men så har det inträffat, att brännvinsutskänkning på platsen successivt inskränkts. Den har inskränkts till vissa månader om året. Hvad har man då sagt? Ja, när det nu gått en tid, under hvilken först utskänkning endast varit tillåten vissa månader, men sedan helt och hållet bortfallit, och någon då frågat folket på platsen: vill ni ha utskänkning nu? Då har ingen velat hafva den. Man har nämligen sett, huru välgörande och bra det verkat att icke ha någon utskänkning.

Jag har den förhoppningen, att det svenska folket i sin helhet mycket väl skulle kunna genomgå en sådan kurs.

Så sade generaldirektör Wieselgren, att det faktum alltid skulle komma att stå kvar, att de, som ville ha brännvin, de komma också att skaffa sig det trots förbud. Ja, det kan ju hända, att de gamla, iubitna aldrig komma att lämna det, utan skaffa sig det i alla fall, men det är den vinsten här, att har man tagit bort brännvinet, så äro ock de snaror, som ligga ute för de odeciderade, därmed borttagna.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad ut-

skottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kam-
maren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet
väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken för-
nyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid föredragning af bevillningsutskottets under gårdagen bord-
lagda memorial n:o 9, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut be-
träffande bevillningsutskottets betänkande n:o 3, i anledning af väckt
motion om ändring af gällande bestämmelser angående stämpel å ut-
nämningss bref för riddare och kommandörer af Kungl. Maj:ts ordnar,
godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran banko-
utskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 2.

Hans excellens herr statsministern *Lindman* aflämnade Kungl.
Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående tackande af brist i
extra ordinarie anslag till uppförande af nya byggnader för armén.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna
dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd för-
säkring mot skada till följd af olycksfall;
- 2:o) angående statsanslag till nationalföreningen mot emigrationen;
- 3:o) angående anslag för deltagande i de olympiska spelen i Lon-
don år 1908; och
- 4:o) angående tackande af brist i extra ordinarie anslag till upp-
förande af nya byggnader för armén.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts
under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen, i
anledning af tillägg till den å internationell konferens i Bryssel den
5 mars 1902 antagna konventionen angående beskattning af socker m. m.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen;

bevillningsutskottets betänkande, n:o 10, i anledning af väckt motion om nedsättning af tullen å »chopped apples»;

lagutskottets utlåtande, n:o 6, i anledning af väckta motioner om ändring af 8 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 m. m.; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 1, i anledning af väckt motion om åtgärder för införande af förenklade bestämmelser i fråga om anteckning i kyrkobok rörande svenskar, som från utlandet återinflytta till Sverige.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,18 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.